

Kopsavilkums

Rīcības programmas zivsaimniecības attīstībai 2014.-2020. gadam

īstenošanas ziņojumam par 2020. gadu

2020. gadā tika turpināta ZRP ieviešanai izstrādātās normatīvo aktu bāzes pilnveidošana. Tika veikta atbalsta piešķiršanas nosacījumu aktualizācija, lai nodrošinātu pieejamā publiskā finansējuma efektīvu piesaisti šādos ZRP pasākumos:

- Zvejas darbību pagaidu pārtraukšana
- Inovācija
- Produktīvi ieguldījumi akvakultūrā
- Sabiedrības virzītas vietējās attīstības stratēģiju īstenošana
- Sadarbības pasākumi
- Uzglabāšanas atbalsts
- Zvejas un akvakultūras produktu apstrāde

2020. gadā tika izdoti jauni normatīvie akti jauna 1. Savienības prioritātes pasākuma “Kompensācijas shēma par nozvejas zaudējumiem, kurus radījuši aizsargājамie zīdītāji” un 2. Savienības prioritātes pasākuma “Pasākumi sabiedrības veselības jomā” īstenošanai.

EJZF ietvaros tika izsludinātas 31 projektu iesniegumu pieņemšanas kārtas (tai skaitā nepārtrauktās kārtas) ar kopējo publisko finansējumu 103,4 milj. EUR apmērā visos ZRP pasākumos. Arī visām zivsaimniecības vietējās rīcības grupām bija atvērtas projektu iesniegumu pieņemšanas kārtas, kuru ietvaros norisinājās aktīva projektu iesniegumu sniegšana.

Atbalsta pretendentu aktivitāte 2020. gadā kopumā bijusi ievērojama, par ko liecina Lauku atbalsta dienestā, kas veic starpniekinstitūcijas funkcijas, saņemtie 339 projektu iesniegumi par kopējo publisko finansējumu 46 milj. EUR. Veicot projektu iesniegumu izvērtēšanu, 2020. gadā tika apstiprināti 330 projektu iesniegumi par kopējo publisko finansējumu 37 milj. EUR, bet apmaksāti pilnībā vai daļēji 369 projekti ar publiskā finansējuma apjomu 14,8 milj. EUR.

Ieviešot ZRP, līdz 2020. gada beigām projektu īstenošanai saistības uzņemtas 67 % apmērā (atskaitot pārtrauktās saistības), bet izmaksāts finansējums ir 44 % apmērā no ZRP ieviešanai pieejamā publiskā finansējuma. Lielākais īpatsvars uzņemtajās saistībās ir 5. Savienības prioritātē – 75 % no prioritātei pieejamā publiskā finansējuma un 6. Savienības prioritātē – 100 % apmērā no prioritātei pieejamā publiskā finansējuma. Kopējais ZRP pilnībā vai daļēji īstenoto projektu skaits – 711. Lielākais līdz 2020. gada beigām pilnībā vai daļēji īstenoto projektu skaits ir 1. Savienības prioritātē – 352 projekti un 4. Savienības prioritātē – 133 projekti, par kuriem izdevumi ir deklarēti Eiropas Komisijai.

Zvejnieku vajadzībām veiktas investīcijas 9 zvejas ostās, lai uzturētu izkrauto zivju augstu kvalitāti, nodrošinātu nepieciešamos zvejas kontroles pasākumus, fosilo energoresursu vietā izmantotu atjaunojamus energoresursus. Zinātniskās institūcijas sadarbībā ar zvejniekiem ir īstenojušas un strādā pie 12 projektiem, piemēram, lai izstrādātu inovatīvus risinājumus lieljaudas zemūdens akustiskā raidītāja roņu radīto zaudējumu samazināšanai piekrastes zvejā, jaunu receptūru izstrādei un tehnoloģiju piemērošanai jaunu produktu radīšanai no Baltijas jūras mazajām zivīm, roku darba aizstāšanai zivju apstrādē, kā arī ražošanas efektivitātes paaugstināšanai zivju apstrādes uzņēmumos. Zvejas uzņēmumi saņēmuši arī atbalstu, lai kompensētu radušos zaudējumus noteiktā komerczvejas ārkārtas pasākuma dēļ, kā arī piekrastes zvejnieki saņēmuši kompensācijas nozvejas zaudējumiem, kurus radījuši roņi.

Akvakultūrā īstenoto projektu rezultātā līdz 2020.gada beigām akvakultūras produkcijas ražošanas apjoms ir palielinājies par 324,1 tonnu un radītas 12 darba vietas, savukārt apstiprinātajos projektos kopumā plānots vairāk kā 2 000 tonnu akvakultūras produkcijas ražošanas pieaugums. Projekta ietvaros plānotais lielākais ražošanas apjoms atbalsta saņēmējam jāsasniedz ne vēlāk kā piektajā gadā pēc projekta īstenošanas, tamdēļ ar atbalstu saražotie maksimālie akvakultūras produkcijas apjomi ir pieejami ar vairāku gadu nobīdi. Zinātniskās institūcijas sadarbībā ar akvakultūras nozari darbojas pie 5 inovāciju projektiem, piemēram, testējot diķu akvakultūras zinātnisko laboratoriju pārvietojamo kompleksu, izstrādājot hibrīdās intelektuālo akustiski-optisko sistēmu nemedījamo un migrējošo putnu sugu nodarīto postījumu samazināšanai, veicot ūdens kvalitātes monitoringa un diķsaimniecību pārvaldības jaunās paaudzes kibernetiskās infrastruktūras izstrādi akvakultūras objektu produktivitātes paaugstināšanai, kā arī nacionālas nozīmes inovāciju infrastruktūras centra akvakultūrā izveides. 29 diķsaimniecības saņem atbalstu akvakultūras produkcijas audzēšanai, ievērojot paaugstinātas vides prasības.

Investīcijas ar mērķi pievienot vērtību zivju produktiem, radīt augstas kvalitātes produktus, kā arī izmantot ražošanas procesos atjaunojamus energoresursus veiktas 26,6 % zvejas un akvakultūras produktu apstrādes uzņēmumu.

Savukārt Sabiedrības virzītas vietējās attīstības stratēģiju ietvaros veiktas investīcijas vērtības pievienošanai zivsaimniecības produktiem, dažādojot darbības piekrastē dažādās ekonomikas jomās, sekmēta vides resursu izmantošana un kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšana. Projektu ietvaros ir plānots radīt 64 jaunas darbavietas, savukārt līdz 2020.gada beigām tika radītas vismaz 6 darba vietas. Projektos plānotās darba vietas atbalsta saņēmējiem ir jārada ne vēlāk kā trešajā noslēgtajā gadā pēc projekta īstenošanas.

Atbalsts nodrošināts arī valsts funkciju nodrošināšanai zvejas kontroles un zivsaimniecības datu vākšanas jomās, kā arī integrētās jūrlietu politikas īstenošanai.

1. Savienības prioritātē darbības rezultātu satvara 2023.gada mērķa finanšu rādītājs līdz 2020. gada beigām ir sasniegts 47,6% apmērā un projektu skaita mērķa rādītājs sasniegts 107% apmērā. 2. Savienības prioritātē 2023.gada mērķa finanšu rādītājs 2020. gadā ir sasniegts 30,1 % apmērā un projektu skaita mērķa rādītājs sasniegts 68,6% apmērā. 3. Savienības prioritātē 2023.gada mērķa finanšu rādītājs 2020. gadā ir sasniegts 40,8% apmērā un projektu skaita mērķa rādītājs kontroles pasākumā sasniegts 120% un datu vākšanas pasākumā 100% apmērā. 4. Savienības prioritātē 2023.gada mērķa finanšu rādītājs 2020. gadā ir sasniegts 32,1% apmērā un vietējo attīstības stratēģiju skaita mērķa rādītājs 86% apmērā. 5. Savienības prioritātē 2023.gada mērķa finanšu rādītājs 2020. gadā ir sasniegts 51,5% apmērā un projektu skaita mērķa rādītājs 128% apmērā. 6. Savienības prioritātē 2023.gada mērķa finanšu rādītājs līdz 2020. gada beigām ir sasniegts 61,4 % apmērā, savukārt virzība uz projektu skaita mērķa rādītāja (1 projekts) sasniegšanu ir pozitīva, jo turpinās 2017. gadā apstiprinātā apjomīgā projekta īstenošana.

2020.gadā viens no būtiskākajiem ārējiem faktoriem, kas ietekmēja ZRP īstenošanu bija Covid-19 izraisītā krīze, kas tiešā veidā ietekmēja arī zivsaimniecības uzņēmumu darbību. Uzņēmumu darbība gan tika apturēta darbinieku saslīmstības ar Covid-19 rezultātā, gan ievērojami samazinājās uzņēmumu apgrozījums un ieņēmumi, ko izraisīja gan traucējumi piegādes ķēžu ietvaros, gan būtiska pieprasījuma samazināšanās rezultātā, ko cita starpā izraisīja arī tūrisma un ēdināšanas uzņēmumu darbības apturēšana. Lai mazinātu Covid-19 ietekmi un stabilizētu situāciju, stiprinātu uzņēmumu un to darbinieku izturētspēju, kā arī lai apmierinātu iedzīvotāju pamatvajadzības, īpaši nepieciešamību pēc pārtikas krīzes laikā, 2020.gada pirmajā pusē Vadošā iestāde steidzami rosināja veikt grozījumus ZRP, kurus atbalstīja ZRP Uzraudzības komiteja un apstiprināja Eiropas Komisija, paredzot atbalstu pandēmijas skartajiem zivsaimniecības nozares uzņēmumiem Covid-19 izplatības negatīvās ietekmes mazināšanai pasākumā “Zvejas darbību pagaidu pārtraukšana”, jaunā pasākumā “Pasākumi sabiedrības veselības jomā”, pasākumā “Zvejas un akvakultūras produktu apstrāde” un pasākumā “Uzglabāšanas atbalsts”. Ieviešot minētos pasākumus nodrošināts publiskais atbalsts 2,1 miljonu eiro apmērā gandrīz 100 projektiem.

Būtisks ārējais faktors, kas ietekmēja ZRP īstenošanu, saistīts saskaņā ar Regulas Nr. 1380/2013 13. pantu Latvijā nacionāli noteiktu ārkārtas pasākumu - reņģes, brētliņas un plekstes zvejas aizliegumu Baltijas jūras 25. un 26. zvejas apakšrajonā periodā no 2020. gada 1. maija līdz 31. augustam. Lai mazinātu nacionāli ieviestā ārkārtas pasākuma ietekmi sociāli ekonomiskajā jomā, Vadošā iestāde steidzami rosināja veikt grozījumus ZRP, kurus atbalstīja ZRP Uzraudzības komiteja un apstiprināja Eiropas Komisija, paredzot pasākuma “Zvejas darbību pagaidu pārtraukšana” īstenošanu.

2020.gadā tika noteikts arī Baltijas jūras austrumdaļas mencas specializētās zvejas aizliegums. Tas būtiski ietekmēja nozīmīgu zvejas flotes segmentu, kā rezultātā cieta uzņēmumu un to darbinieku konkurētspēja un dzīvotspēja, kā arī attiecīgais zvejas flotes segments Flotes ziņojuma par 2019.gadu Rīcības plānā tika atzīts par nesabalansētu ar pieejamiem zvejas resursiem. 2020. gada 25. novembrī stājās spēkā Eiropas Parlamenta un Padomes Regula Nr.2020/1781, ar ko groza Regulu (ES) 2016/1139 attiecībā uz zvejas kapacitātes samazināšanu Baltijas jūrā un Regulu (ES) Nr. 508/2014 attiecībā uz galīgu zvejas darbību pārtraukšanu Baltijas jūras austrumdaļas mencu krājumu, Baltijas jūras rietumdaļas mencu krājumu un Baltijas jūras rietumdaļas reņģu krājumu zvejojošās flotēs, kas paredzēja arī atbalsta iespējas zvejas flotes kapacitātes sabalansēšanai. Lai mazinātu radušās situācijas sociāli ekonomisko ietekmi mencu zvejojošajā flotes segmentā, kā arī sabalansētu flotes segmentu ar pieejamajiem zvejas resursiem, tika rosināts veikt grozījumus ZRP, paredzot publisko finansējumu pasākuma “Galīga zvejas darbību pārtraukšana” īstenošanai.

2023.gadam izvirzīto mērķu sasniegšanu, Vadošā iestāde, balstoties uz rūpīgu informācijas analīzi, saziņā ar partneriem veiks nepieciešamos grozījumus nacionālajos normatīvajos aktos, izsludinās regulāras projektu iesniegumu iesniegšanas kārtas pasākumos, ieskaitot nepārtraukto pieteikšanos, kā arī nepieciešamības gadījumā rosinās grozījumus ZRP, tostarp finansējuma pārdalei starp pasākumiem.

Attēls. Līdz 2020.gada beigām apstiprinātā publiskā finansējuma sadalījums

